

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด

-----

1. แผนงานวิจัย : -
2. โครงการวิจัย : โครงการวิจัยการใช้นิวเคลียร์เทคนิคในการปรับปรุงพันธุ์พืช
การจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย เพื่อเพิ่มผลผลิตพืช
3. ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย) : การปรับปรุงพันธุ์ถั่วเขียวโดยการฉายรังสีเพื่ออายุเก็บเกี่ยวสั้น
ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ) : Mungbean Improvement for Early Maturity Using Irradiation
4. คณะผู้ดำเนินงาน
- หัวหน้าการทดลอง : สุมนา งามผ่องใส ศูนย์วิจัยพืชไร่ชัยนาท
- ผู้ร่วมงาน : วิไลรัตน์ แป้นแก้ว¹ อารดา มาสรี¹ จิราลักษณ์ ภูมิโสสง¹
เขาวนาถ พฤทธิเทพ¹ ชูชาติ บุญศักดิ์¹ สุวิมล ถนอมทรัพย์²

5. บทคัดย่อ:

การปรับปรุงพันธุ์ถั่วเขียวโดยการฉายรังสีเพื่ออายุเก็บเกี่ยวสั้น ทำการทดลองที่ศูนย์วิจัยพืชไร่ชัยนาท ระหว่างเดือนตุลาคม 2555 ถึงเดือนกันยายน 2559 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงพันธุ์ถั่วเขียวผิวมันให้มีอายุเก็บเกี่ยวสั้น และให้ผลผลิตใกล้เคียงกับพันธุ์มาตรฐาน ผลการทดลอง ในปี 2555 หาอัตรารังสีที่เหมาะสม พบว่า LD₅₀ ของถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท 60 และชัยนาท 84-1 เท่ากับ 600 เกรย์ และ 800 เกรย์ ตามลำดับ ในปี 2556 ฉายรังสีแกมมาถั่วเขียวผิวมันพันธุ์ชัยนาท 84-1 และชัยนาท 60 อัตรา 600 เกรย์ เพื่อสร้างประชากรของถั่วเขียวสายพันธุ์กลาย ทำการคัดเลือกต้นที่มีลักษณะทางการเกษตรที่ดี ในช่วงที่ 2 3 4 5 และ 6 พบว่า สามารถคัดเลือกสายพันธุ์กลายในช่วงที่ 3 4 และ 5 ในปี 2557-2558 คัดเลือกได้จำนวน 327 453 ต้น และ 127 สายพันธุ์ตามลำดับ ในช่วงที่ 6 สร้างเป็นสายพันธุ์กลายจากถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท 84-1 จำนวน 50 สายพันธุ์ พบว่า ให้ความสูง 59.3-71.1 เซนติเมตร จำนวนฝักต่อต้น 11-19 ฝัก ความยาวฝัก 8.3-10.1 เซนติเมตร จำนวนเมล็ดต่อฝัก 9-12 เมล็ด น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 59.3-74.3 กรัม อายุเก็บเกี่ยวเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 66-71 วัน ถั่วเขียวสายพันธุ์ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 114-234 กิโลกรัมต่อไร่ สายพันธุ์กลายจากพันธุ์ชัยนาท 60 จำนวน 40 สายพันธุ์ ให้ความสูง 39.8-48.9 เซนติเมตร จำนวนฝักต่อต้น 10-15 ฝัก ความยาวฝัก 8.2-9.5 เซนติเมตร จำนวนเมล็ดต่อฝัก 9-11 เมล็ด น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 63.5-75 กรัม อายุเก็บเกี่ยวเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 61-62 วัน ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 97-154 กิโลกรัมต่อไร่ การเก็บเกี่ยวในช่วงที่ 6 คัดแถวที่มีลักษณะทางการเกษตรดี อายุเก็บเกี่ยวสั้น และผลผลิตสูง สร้างเป็นสายพันธุ์กลายได้ทั้งหมด 40 สายพันธุ์ เข้าปลูกเปรียบเทียบเบื้องต้นในปี 2560 ต่อไป

คำหลัก: ถั่วเขียว คัดเลือกพันธุ์ อายุเก็บเกี่ยวสั้น การกลายพันธุ์ รังสี

¹ ศูนย์วิจัยพืชไร่ชัยนาท อ.เมือง จ.ชัยนาท 17000 โทรศัพท์ 0 5640 5080-2

¹ Chai Nat Field Crops Research Center, Muang, Chai Nat 17000 Tel. 0 5640 5080-2

² สถาบันวิจัยพืชไร่และพืชทดแทนพลังงาน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

² Field and Renewable Energy Crops Research Institute, Chatuchak, Bangkok 10900

ABSTRACT

Mungbean improvement using irradiation for early maturity were carried out to improve yield quality and early maturity at Chai Nat Field Crops Research Center in 2012-2016. Seeds of mungbean varieties CN 84-1 and CN 60 were irradiated with a dose of 600 Gy gamma rays. A number of mutant lines were selected from M₃ generation onwards. The individual plant and plant to row selections were made in M₃ M₄ M₅ and M₆ respectively. The selected characters observed were early maturity, high pod per plant, pods protruding up above the canopy and low level of powdery mildew disease. In M₃ M₄ and M₅ generation, the individual of 327 453 plants and 127 lines were selected. M₆ mutants lines from Chai Nat 84-1 gave plant height 59.3-71.1 cm, 11-19 pod/plant, pod long 8.3-10.1 cm, 9-12 seed/pod , 1,000 seeds weight of 59.3-74.3 g and harvesting of 66-71 days after planting which had yield of 114-234 kg/rai. M₆ mutants lines from Chai Nat 60 gave plant height 39.8-48.9 cm, 10-15 pod/plant, pod long 8.2-9.5 cm, 9-11 seed/pod, 1,000 seeds weight of 63.5-75 g and harvesting of 61-62 days after planting which had yield of 97-154 kg/rai. Forty mutant lines with good agronomic characters short maturity and high yield were selected.

Key words: mungbean, breeding, early maturity, mutation, irradiation

6. คำนำ

ถั่วเขียวเป็นพืชอายุสั้น ใช้น้ำน้อย ทนแล้งได้ดี อย่างไรก็ตาม การปลูกถั่วเขียวในฤดูแล้งมักประสบปัญหาการขาดน้ำสำหรับการเจริญเติบโต การปรับปรุงพันธุ์พืชโดยใช้เทคนิคการกลายพันธุ์สามารถคัดเลือกได้พันธุ์ถั่วเขียวอายุสั้น และทนต่อความแห้งแล้งได้ 3 พันธุ์ (สิรินุช, 2540) นอกจากนี้ พันธุ์กลายที่คัดเลือกในลักษณะสุกแก่เร็ว ยังได้ลักษณะการให้ผลผลิตสูงด้วย เช่น ถั่วเขียวพันธุ์ NIAB Mung 20-21 ที่ได้จากการปรับปรุงพันธุ์โดยการเหนี่ยวนำให้เกิดการกลายพันธุ์ด้วยรังสีแกมมา ในปี ค.ศ. 1960 ประเทศปากีสถาน ได้ถั่วเขียวที่มีอายุเก็บเกี่ยวเร็ว สามารถเก็บเกี่ยวได้ภายใน 56 วัน มีลักษณะต้นเตี้ยและให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์ตั้งต้น (Pak 22) ถึง 65 เปอร์เซ็นต์ (Amano, 1997)

พืชแต่ละชนิดมีความไวต่อรังสี (radiosensitivity) แตกต่างกันไป ลักษณะความไวหรือความทนทานรังสีขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการส่วนหนึ่งควบคุมด้วยยีน (gene) สามารถถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ได้ การพิจารณาใช้รังสีในปริมาณเท่าใดจึงเหมาะสมนั้น อาจค้นคว้าได้จากผลงานวิจัยที่ทำมาแล้วโดยนักวิจัยอื่นๆ หรืออาจจะทำการ

ทดลองเพื่อหาปริมาณรังสีที่เหมาะสม ซึ่งทำได้ 2 วิธี คือ 1) วัดเปอร์เซ็นต์ความอยู่รอดของต้นกล้า (seedling survival percentage) แล้วหาปริมาณรังสีที่ทำให้ต้นกล้าตายไป 50% (50% Lethal Dose , LD₅₀) ของกลุ่มเปรียบเทียบ (control) และ 2) วัดการเจริญเติบโตของ ต้นกล้า (seedling growth) แล้วหาค่าปริมาณรังสีที่ทำให้ต้นกล้านลดการเจริญเติบโตลง 50% (50 % Growth Reduction , GR₅₀) ของกลุ่มเปรียบเทียบปริมาณรังสีที่แนะนำใช้ในงานปรับปรุงพันธุ์พืช คือปริมาณรังสีที่ทำให้เกิดการตายกับต้นพืช 30 - 50 เปอร์เซ็นต์ (LD₃₀-LD₅₀)

การชักนำให้เกิดการกลายพันธุ์เป็นวิธีการปรับปรุงพันธุ์วิธีหนึ่งโดยการใช้รังสี มีข้อได้เปรียบเนื่องจากมีสมบัติในการทะลุทะลวงสูง กำหนดปริมาณได้แน่นอน และเหนี่ยวนำให้เกิดความแปรปรวนในการกลายของยีนหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงของโครโมโซม (สิรินุชและคณะ, 2526) ได้มีผู้ศึกษาถึงผลของรังสีต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางชีววิทยา ทางพันธุกรรม ทางสรีรวิทยา ความถี่ของการกลายพันธุ์ ตลอดจนการคัดเลือกสายพันธุ์กลายและพัฒนาเป็นพันธุ์ใช้ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกประสบความสำเร็จ ในหลายประเทศ (Bahl and Gupta, 1983; Chow and Loo, 1988; Lamseejan *et al.*, 1988; Satyanarayana *et al.*, 1988; Wongpiyasatid *et al.*, 1990) ได้แก่ ถั่วเขียวพันธุ์ชยันนาท 72 จากประเทศไทย พันธุ์ PsJ-B-II-17-6, PsJ-S-31 จากอินโดนีเซีย พันธุ์ NM98 จากปากีสถาน พันธุ์ I-176 จากจีน และพันธุ์ PAEC 3 จากฟิลิปปินส์; (Watanasit *et al.*, 2001; Ngampongsai *et al.*, 2004; Ngampongsai *et al.*, 2008)

วัตถุประสงค์การทดลอง เพื่อปรับปรุงพันธุ์ถั่วเขียวผิวมันให้มีอายุเก็บเกี่ยวสั้น และให้ผลผลิตใกล้เคียงกับพันธุ์มาตรฐาน

7. วิธีดำเนินการ

- อุปกรณ์

1. เครื่องฉายรังสีแกมมาของสถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ
2. เมล็ดพันธุ์ถั่วเขียว 2 พันธุ์ คือ ถั่วเขียวพันธุ์ชยันนาท 84-1 (CN 84-1) และถั่วเขียวพันธุ์ชยันนาท 60 (CN 60)
3. ปุ๋ยเคมีสูตร 12-24-12 อัตรา 30 กิโลกรัม/ไร่
4. สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

- วิธีการ

ปี 2555 หาปริมาณรังสีที่เหมาะสมในการชักนำให้เกิดการกลายพันธุ์โดยนำเมล็ดถั่วเขียวพันธุ์ชยันนาท 60 และชยันนาท 84-1 มาฉายรังสีปริมาณต่างๆ กัน ตั้งแต่ 200 400 600 800 1,000 1,200 1,400 1,600 และ 1,800 เกรย์ แล้วนำเมล็ดไปปลูกในกระบะเพาะชำ ปลูกเป็นแถวโดยมีเมล็ดที่ไม่ฉายรังสีปลูกเปรียบเทียบด้วยจำนวนแถวตามปริมาณรังสี เมื่ออายุประมาณ 30 วัน นับจำนวนต้นที่อยู่รอดที่ปริมาณรังสีต่างๆ กัน คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ แล้วปรับเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ของพวกที่ไม่ได้ฉายรังสี โดยปรับให้จำนวนต้นรอดของพวกที่ไม่ได้ฉายรังสีเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ หาค่าความสัมพันธ์ของปริมาณรังสีกับเปอร์เซ็นต์การอยู่รอดของต้นกล้า โดยให้ปริมาณรังสีอยู่บนแกน X เปอร์เซ็นต์ความอยู่รอดอยู่บนแกน Y จากจุด 50 เปอร์เซ็นต์ของแกน Y ลากเส้นออกมาตัดเส้นเปอร์เซ็นต์ความอยู่รอด และลากลงมาตัดค่าของปริมาณรังสีในแกน X ณ จุดตัดบนแกน X เป็นปริมาณรังสีที่ทำให้พืชอยู่รอด 50 เปอร์เซ็นต์ หรือตาย 50 เปอร์เซ็นต์ เรียกปริมาณรังสีนี้ว่า ค่า LD₅₀

การหาค่า GR₅₀ ก็ทำได้เช่นเดียวกัน โดยเปลี่ยนจากการวัดเปอร์เซ็นต์การอยู่รอดของต้นกล้ามาเป็นการวัดการเจริญเติบโต เมื่อต้นกล้าอายุ 7 14 21 และ 28 วัน เช่น วัดความสูงของต้นกล้า ความยาวของราก หรือน้ำหนักแห้งของต้นกล้า หาค่าเฉลี่ยของแต่ละทรีตเมนต์ คิดเป็นเปอร์เซ็นต์แล้วปรับเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ของพวกที่ไม่ได้ฉายรังสี หรือกลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งปริมาณรังสีที่ทำให้ความสูงลดลงครึ่งหนึ่งของที่ไม่ได้ฉายรังสี คือ ค่า GR₅₀

ปี 2556 ฉายรังสีแกมมาถั่วเขียวผิวมันพันธุ์ชัณษาท 84-1 และชัณษาท 60 อัตรา 600 เกรย์ เพื่อสร้างประชากรของถั่วเขียวสายพันธุ์กลาย

ฤดูแล้ง ปี 2556 การสร้างประชากรของถั่วเขียวสายพันธุ์กลายสายพันธุ์กลายชั่วที่ 1 (M₁) ปลูกเมล็ดที่ได้จากการฉายรังสี ไม่ทำการคัดเลือกในชั่วที่ 1 เมื่อฝักแก่ทำการเก็บเกี่ยว 1 ฝัก จาก M₁ ทุกต้น รวมกันได้เมล็ด M₂ รวม (M₂ – bulk)

ฤดูฝน ปี 2556 สายพันธุ์กลายชั่วที่ 2 (M₂) ในฤดูปลูกนี้ทำการคัดเลือกต้นที่มีลักษณะตามวัตถุประสงค์ทำการเก็บเกี่ยว คือเก็บฝักจากต้นที่ตัดไว้แบบแยกต้น ได้ M₃ บันทึกลักษณะความสูงต้นจำนวนฝักต่อต้น จำนวนเมล็ดต่อฝัก น้ำหนักเมล็ดต่อต้น ขนาดเมล็ดและลักษณะเด่นที่ทำการคัดเลือกไว้

ฤดูแล้ง ปี 2557 สายพันธุ์กลายชั่วที่ 3 (M₃) ในฤดูปลูกนี้ทำการคัดเลือกต้นที่มีลักษณะตามวัตถุประสงค์ โดยปลูกคัดเลือกในแปลงทดลอง นำเมล็ด M₃ ไปปลูกแบบต้นต่อแถว การคัดเลือกใน M₃ ทำการคัดต้นหรือแถวที่ตรงตามวัตถุประสงค์ บันทึกลักษณะเช่นเดียวกับชั่วที่ 2

ฤดูแล้ง ปี 2558 สายพันธุ์กลายชั่วที่ 4 (M₄) การปลูก การคัดเลือกตลอดจนการเก็บเกี่ยว และการบันทึกลักษณะต่าง ๆ ของ M₄ ทำเช่นเดียวกับชั่วที่ 3 ได้เมล็ด M₅ ทำการรวมเมล็ด M₅ ที่คัดเลือกได้จากพันธุ์และกรรมวิธีเดียวกันเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นสายพันธุ์ หาค่าเฉลี่ยลักษณะต่างๆ จากจำนวนต้นที่มารวมกันของแต่ละสายพันธุ์

ฤดูฝน ปี 2558 สายพันธุ์กลายชั่วที่ 5 (M₅) การปลูก การคัดเลือกตลอดจนการเก็บเกี่ยว และการบันทึกลักษณะต่าง ๆ ของ M₅ ทำเช่นเดียวกับชั่วที่ 4 ได้เมล็ด M₅ ทำการรวมเมล็ด M₆ ที่คัดเลือกได้จากพันธุ์และกรรมวิธีเดียวกันเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นสายพันธุ์หาค่าเฉลี่ยลักษณะต่างๆ จากจำนวนต้นที่มารวมกันของแต่ละสายพันธุ์

ฤดูแล้ง ปี 2559 นำสายพันธุ์กลายชั่วที่ 6 (M₆) ที่คัดเลือกได้ ในสายพันธุ์กลายจากพันธุ์ชัณษาท 84-1 จำนวน 50 สายพันธุ์ และสายพันธุ์กลายจากพันธุ์ชัณษาท 60 จำนวน 40 สายพันธุ์ ทำการปลูกบันทึกลักษณะต่างๆ หาค่าเฉลี่ยลักษณะของแต่ละสายพันธุ์ และคัดเลือกสายพันธุ์ตามลักษณะที่ต้องการ เพื่อเข้าปลูกเปรียบเทียบเบื้องต้นในปี 2560 ต่อไป

การประเมินผลผลิต (เปรียบเทียบเบื้องต้น-การทดสอบผลผลิต) ปลูกสายพันธุ์กลายที่คัดเลือกได้เปรียบเทียบกับสายพันธุ์เดิมและพันธุ์รับรอง ทำการทดลองแบบ RCB จำนวน 3 ซ้ำ บันทึกลักษณะสายพันธุ์องค์ประกอบผลผลิต และผลผลิตต่อพื้นที่ปฏิบัติดูแลรักษาแปลงทดลองตามคำแนะนำ

- การบันทึกข้อมูล

วันปลูก วันงอก วัน 50% ดอกแรกบาน วัน 50% ฝักแรกแก่ วันเก็บเกี่ยว ความสูง (เซนติเมตร) เมื่อเก็บเกี่ยวจำนวนข้อต่อต้น จำนวนกิ่งต่อต้น จำนวนฝักต่อต้น จำนวนเมล็ดต่อฝัก จำนวนต้นที่เก็บเกี่ยว น้ำหนักเมล็ดต่อต้น น้ำหนัก 1000 เมล็ด น้ำหนักเมล็ดต่อแปลงย่อย คุณภาพของเมล็ดโรครและแมลง ดัชนีการทนแล้ง การตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม คะแนนต้นล้ม คะแนนฝักแตก ข้อมูลทางอูตุนิยมวิทยา

- เวลาและสถานที่

ทำการทดลองที่ศูนย์วิจัยพืชไร่ชัยนาท ระหว่างเดือนตุลาคม 2555 ถึงเดือนกันยายน 2559

8. ผลการทดลองและวิจารณ์

ผลการทดลอง พบว่า LD₅₀ ของถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท 60 และชัยนาท 84-1 เท่ากับ 600 เกรย์ และ 800 เกรย์ ตามลำดับ (Fig 1 and 2) GR₅₀ ของถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท 60 และชัยนาท 84-1 เท่ากับ 400 เกรย์ และ 600 เกรย์ ตามลำดับ (Fig 3) ทำการเก็บเกี่ยว 1 ฝักจาก M₁ ทุกต้นรวมกันได้เมล็ด M₂-single และ M₂รวม (M₂ - bulk) ในฤดูฝน ปี 2556 ปลูกสายพันธุ์กลายชั่วที่ 2 พบลักษณะการกลายของคลอโรฟิลล์ (chlorophyll mutation) ที่เกิดกับต้นกล้าหลายชนิด ได้แก่ ลักษณะต้นที่มีใบจริงคู่แรกเป็นสีขาว (albina) เหลือง (xantha) เขียวอมเหลือง (chlorina) เขียวอ่อน (viridis) เขียวเข้ม (dark green) พบลักษณะใบเหลืองมากกว่าต้นที่มีใบสีขาว หลังจากงอกมาแล้ว 7 - 10 วัน ต้นใบเหลืองและต้นใบขาวจะตายไป ส่วนต้นที่มีใบสีเขียวอ่อนและสีเขียวเข้มจะยังคงมีชีวิตอยู่และมีลักษณะปกติเมื่ออายุเพิ่มขึ้น Malik (1966) รายงานไว้ว่า ลักษณะยีนที่ควบคุมการกลายของคลอโรฟิลล์ที่ได้นี้อยู่ในสภาพ heterozygous และมีการกระจายตัวแบบ monogenic recessive การฉายรังสีถั่วเขียวจะพบการกลายของคลอโรฟิลล์เสมอ ดังรายงานของ Jebarag and Marappan (1981), Bahl and Gupta (1982), Malik (1966), Jana (1963), Santos (1969) และ Asencion (1994) ซึ่งลักษณะการกลายของคลอโรฟิลล์นี้เป็นดัชนีที่สำคัญในการประมาณการเปลี่ยนแปลงในลักษณะทางพันธุกรรมอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลจากการใช้สิ่งก่อกลายพันธุ์

ในชั่วที่ 2 ถั่วเขียวทั้งสองพันธุ์มีการเจริญเติบโตไม่ค่อยดี จึงไม่ทำการคัดเลือกในชั่วที่ 2 ทำการเก็บเกี่ยว 1 ฝัก จาก M₂ ทุกต้นรวมกันได้เมล็ด M₃ โดยถั่วเขียวสายพันธุ์กลายจากพันธุ์ชัยนาท 60 มีอายุถึงวันงอก 5 วัน อายุถึงวันออกดอก 30 วัน อายุเก็บเกี่ยว 55 วัน เมื่อเปรียบเทียบกับพันธุ์เดิมจะมีอายุสั้นกว่าเล็กน้อย โดยถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท 60 มีอายุถึงวันงอก 3 วัน อายุถึงวันออกดอก 33 วัน อายุเก็บเกี่ยว 60 วัน ถั่วเขียวสายพันธุ์กลายจากพันธุ์ชัยนาท 84-1 มีอายุถึงวันงอก 5 วัน อายุถึงวันออกดอก 35 วัน อายุเก็บเกี่ยว 64 วัน เมื่อเปรียบเทียบกับพันธุ์เดิมจะมีอายุสั้นกว่าเล็กน้อย โดยถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท 84-1 มีอายุถึงวันงอก 3 วัน อายุถึงวันออกดอก 35 วัน อายุเก็บเกี่ยว 66 วัน (Table 1)

องค์ประกอบผลผลิตของถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท 60 และพันธุ์ชัยนาท 84-1 ที่ฉายรังสีและเปรียบเทียบกับพันธุ์เดิมมีดังนี้ถั่วเขียวพันธุ์กลายจากพันธุ์ชัยนาท 60 มีจำนวนต้นเก็บเกี่ยว 12,500 ต้น ความสูง 45 เซนติเมตร จำนวนข้อต่อต้น 11 ข้อ จำนวนฝักต่อต้น 12 ฝัก น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 65 กรัม เมื่อเปรียบเทียบกับพันธุ์เดิม ถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท 60 มีจำนวนต้นเก็บเกี่ยว 15,450 ต้น ความสูง 44 เซนติเมตร จำนวนข้อต่อต้น 9 ข้อ จำนวนฝักต่อต้น 10 ฝัก น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 61 กรัม (Table 2)

ถั่วเขียวพันธุ์กลายจากพันธุ์ชัยนาท 84-1 มีจำนวนต้นเก็บเกี่ยว 24,470 ต้น ความสูง 65 เซนติเมตร จำนวนข้อต่อต้น 16 ข้อ จำนวนกิ่งต่อต้น 2 กิ่ง จำนวนฝักต่อต้น 15 ฝัก น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 72 กรัม เมื่อเปรียบเทียบกับพันธุ์เดิม ถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท 84-1 มีจำนวนต้นเก็บเกี่ยว 23,356 ต้น ความสูง 63 เซนติเมตร จำนวนข้อต่อต้น 14 ข้อ จำนวนกิ่งต่อต้น 2 กิ่ง จำนวนฝักต่อต้น 14 ฝัก น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 70 กรัม (Table 2)

ในปี 2557 ปลูกถั่วเขียวสายพันธุ์กลายในชั่วที่ 3 (M_3) คัดเลือกต้นได้ เมล็ด M_4 จากพันธุ์ชัยนาท 84-1 และชัยนาท 60 จำนวน 141 และ 186 ต้น รวม 327 ต้น ปลูก M_4 แบบต้นต่อแถว ลักษณะทางการเกษตรของสายพันธุ์กลายในชั่วที่ 3 และ 4 แสดงใน Table 3 and 4 คัดเลือกต้นที่มีอายุเก็บเกี่ยวสั้นได้ 366 ต้น และต้นที่มีจำนวนฝักต่อต้น มากกว่า 20 ฝัก ได้ 87 ต้น รวม 453 ต้น (Table 5) เพื่อคัดเลือกไปปลูกในชั่วที่ 5 ในปี 2558 ต่อไป

ปี 2558 ปลูกถั่วเขียวสายพันธุ์กลายในชั่วที่ 5 (M_5) แบบต้นต่อแถว 453 สายพันธุ์ จากเมล็ด M_4 พบว่า ถั่วเขียวมีชีวิตรอดเพียง 419 สายพันธุ์ คัดเลือกสายพันธุ์ที่มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น และให้ผลผลิตสูง แบบคัดแถวจากพันธุ์ชัยนาท 84-1 ที่อายุเก็บเกี่ยวฝักแก่ 50 % อยู่ระหว่าง 53-62 วัน ผลผลิตต่อต้น 14.9-69.8 กรัม และพันธุ์ชัยนาท 60 ที่อายุเก็บเกี่ยวฝักแก่ 50 % อยู่ระหว่าง 46-51 วัน ผลผลิตต่อต้น 8.0-36.3 กรัม (Table 6) ทำการคัดเลือก พันธุ์ชัยนาท 84-1 จำนวน 50 สายพันธุ์ และพันธุ์ชัยนาท 60 จำนวน 40 สายพันธุ์ รวม 90 สายพันธุ์

ในปี 2559 ปลูกถั่วเขียวสายพันธุ์กลายในชั่วที่ 6 (M_6) ที่คัดเลือกจากปี 2558 ในสายพันธุ์กลายจากพันธุ์ชัยนาท 84-1 จำนวน 50 สายพันธุ์ พบว่า ให้ความสูง 59.3-71.1 เซนติเมตร จำนวนฝักต่อต้น 11-19 ฝัก ความยาวฝัก 8.3-10.1 เซนติเมตร จำนวนเมล็ดต่อฝัก 9-12 เมล็ด น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 59.3-74.3 กรัม อายุเก็บเกี่ยวเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 66-71 วัน ถั่วเขียวสายพันธุ์ CNMB-M6-CN84-1-211 ให้อายุเก็บเกี่ยวสั้นที่สุด พันธุ์ชัยนาท 84-1 ให้อายุเก็บเกี่ยว 68 วัน ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 114-234 กิโลกรัมต่อไร่ (Table 7) สายพันธุ์กลายจากพันธุ์ชัยนาท 60 จำนวน 40 สายพันธุ์ ให้ความสูง 39.8-48.9 เซนติเมตร จำนวนฝักต่อต้น 10-15 ฝัก ความยาวฝัก 8.2-9.5 เซนติเมตร จำนวนเมล็ดต่อฝัก 9-11 เมล็ด น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 63.5-75 กรัม อายุเก็บเกี่ยวเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 61-62 วัน พันธุ์ชัยนาท 60 ให้อายุเก็บเกี่ยว 62 วัน ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 97-154 กิโลกรัมต่อไร่ (Table 8) การเก็บเกี่ยวในชั่วที่ 6 คัดแถวที่มีลักษณะทางการเกษตรดี อายุเก็บเกี่ยวสั้น และผลผลิตสูง สร้างเป็นสายพันธุ์กลายได้ทั้งหมด 40 สายพันธุ์ เพื่อนำเข้าปลูกเปรียบเทียบเบื้องต้นในปี 2560 ต่อไป

9. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

ในปี 2556 ฉายรังสีแกมมาถั่วเขียวผิวมันพันธุ์ชัยนาท 84-1 และชัยนาท 60 อัตรา 600 เกรย์ เพื่อสร้างประชากรของถั่วเขียวสายพันธุ์กลาย ทำการคัดเลือกต้นที่มีลักษณะทางการเกษตรที่ดี ในชั่วที่ 2 3 4 5 และ 6 พบว่า สามารถคัดเลือกสายพันธุ์กลายในชั่วที่ 3 4 และ 5 ในปี 2557-2558 คัดเลือกได้จำนวน 327 453 ต้น และ 127 สายพันธุ์ ตามลำดับ ในชั่วที่ 6 สร้างเป็นสายพันธุ์กลายจากถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท 84-1 จำนวน 50 สายพันธุ์ พบว่า ให้ความสูง 59.3-71.1 เซนติเมตร จำนวนฝักต่อต้น 11-19 ฝัก ความยาวฝัก 8.3-10.1 เซนติเมตร จำนวนเมล็ดต่อฝัก 9-12 เมล็ด น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 59.3-74.3 กรัม อายุเก็บเกี่ยวเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 66-71 วัน ผลผลิต

เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 114-234 กิโลกรัมต่อไร่ สายพันธุ์กลายจากพันธุ์ชัยนาท 60 จำนวน 40 สายพันธุ์ ให้ความสูง 39.8-48.9 เซนติเมตร จำนวนฝักต่อต้น 10-15 ฝัก ความยาวฝัก 8.2-9.5 เซนติเมตร จำนวนเมล็ดต่อฝัก 9-11 เมล็ด น้ำหนัก 1,000 เมล็ด 63.5-75 กรัม อายุเก็บเกี่ยวเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 61-62 วัน ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 97-154 กิโลกรัมต่อไร่ การเก็บเกี่ยวในชั่วที่ 6 คัดแถวที่มีลักษณะทางการเกษตรดี อายุเก็บเกี่ยวสั้น และผลผลิตสูง สร้างเป็นสายพันธุ์กลายได้ทั้งหมด 40 สายพันธุ์ เข้าปลูกเปรียบเทียบเบื้องต้นในปี 2560 ต่อไป

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ได้ถั่วเขียวผิวมันพันธุ์กลายจำนวน 40 สายพันธุ์ ที่ให้ผลผลิตสูง และอายุสั้น เพื่อเข้าเปรียบเทียบเบื้องต้นในปี 2560 ต่อไป

11. คำขอขอบคุณ

คณะผู้ดำเนินงาน ขอขอบคุณสถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการฉายรังสีแกมมา

12. เอกสารอ้างอิง

สิรินุช ลามศรีจันทร์, สุมินทร์ สมทคุปต์ และอรุณี วงศ์ปิยะสกลิตย์. 2526. ถั่วเขียวพันธุ์กลายจากการใช้รังสีแกมมา.

วารสารวิทยาศาสตร์เกษตร 16(6) : 446-457.

สิรินุช ลามศรีจันทร์. 2540. การใช้เทคนิคการกลายพันธุ์ในการปรับปรุงพันธุ์พืช. หน้า 19-23. ใน: รายงานการประชุมวิชาการถั่วเขียวแห่งชาติ ครั้งที่ 7. จ. พิษณุโลก.

Amano, E. 1997. Plant cultivars derived from induced mutation induction or the use of Induced mutants in cross breeding . เอกสารประกอบการบรรยายในการสัมมนาเรื่อง Workshop on Induced Mutations and Molecular Techniques for Crop Improvement. 12-14 มีนาคม 2539 จัดโดยภาควิชารังสีประยุกต์และไอโซโทป คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ น. 1-51.

Asencion, A.B., A. Singson-Asencion, F.I.S. Medina III and A. Galvez. 1994. The mutagenicity of sodium azide in mungbean (*Vigna radiata* (L.) Wilczek) under different presoaking treatments. A paper presented in the Seminar on Legume Mutation Breeding – Regional Nuclear Cooperative in Asia. Nov. 15-25, 1994. Beijing, China. 25 p.

Bahl, J.R. and P.K. Gupta. 1983. Promising mutants in mungbean, *Vignaradiata* (L.) Wilczek. Plant Breeding Abstr. 53(2): 165.

Chow, K.H. and E.H. Loo. 1988. Mutation breeding in mungbean by using EMS. In Mungbean Proceedings of the Second International Symposium. Nov. 16-20, 1987. Bangkok, Thailand.

Jana, M.K. 1963. X-ray induced mutations of *Phaseolus mungo* L. 1. Chlorophyll mutations.

- Caryologia 16: 685-692.
- Jebarag, S. and P.V. Marappan. 1981. Mutagenesis effectiveness and efficiency of Gamma rays and ethylmethane sulphonate in green gram (*Vigna radiata* (L.) Wilczek) Madras Agric. J. 68: 631-637.
- Lamseejan, S., S. Smutkupt, A. Wongpiyasatid and K. Naritoom. 1988. Use of radiation in mungbean breeding. *In* Mungbean Proceedings of the Second International Symposium. Nov. 16-20, 1987. Bangkok, Thailand. pp. 174-177.
- Malik, I.A. 1996. Improvement of mungbean (*Vigna radiata* (L.) Wilczek) through induced mutations And molecular techniques. *In* Workshop on Induced Mutations and Molecular Techniques for Crop Improvement. March 12-14, 1969. Department of Applied Radiation and Isotopes. Faculty of Science, Kasetsart University, Bangkok, Thailand. pp 123-168.
- Ngampongsai, S., S. Srisompun and P. Srinives. 2004. Mungbean Mutants Multi-Location Trial: Thailand. Paper Presented at the IAEA/RAC Project Progress Reviewing Meeting on “Mutants Multi-location Trials and Mutation Enhancement of Genetic Diversity”, 29 October – 3 November 2004. Suwon and Seoul, Republic of Korea.
- Ngampongsai, S., A. Watanasit, S. Srisombun, P. Srinivesand A. Masari. 2008. Current Status of Mungbean and the Use of Mutation Breeding in Thailand. Paper Presented at the International Symposium on Induced Mutations in Plants (ISIM), 12-15 August 2008, Vienna, Austria.
- Santos, I.S. 1969. Induction of mutations in mungbean (*Phaseolus aureus* Roxb) and Genetic studies of some of the mutants. *In* Induced mutations in plants. Proc. Int Symp. Pullman Washington. IAEA, Vienna. p. 169.
- Satyanarayana, A., P. Sunaiah and Y.K. Rao. 1988. Radiation-induced Resistance to Preharvest Sprouting in (Mungbean *Vignaradiata* (L.) Wilczek). *In* Mungbean Proceedings of the Second International Symposium. Nov. 16-20, 1987. Bangkok, Thailand.
- Watanasit, A., S. Ngampongsai and W. Thanomsub. 2001. The Use of Induced mutations for Mungbean Improvement. p.11-12. *In* Report of an FAO/IAEA Seminar on Mutation Techniques and Molecular Genetics for Tropical and Subtropical Plant Improvement in Asia and the Pacific Region. October 11-15, 1999. Philippines.
- Wongpiyasatid, A., S. Lamseejan, S. Smutkupt, K. Naritoom and E. Junkhunthode. 1990. Mutation Induction and Evaluation of Mungbean Selected Lines for High Yield and Resistance to

Cercospora Leaf Spot. Paper presented in the 4th Plant Mutation Breeding Workshop.
Dec. 17-19, 1990. Chiang Mai, Thailand. 1 p.

Table 1 Day to 50% emergence, Day to 50% flowering and Day to harvest of Chai Nat 60 and Chai Nat 84-1 irradiated and parent.

Treatment	Characteristics		
	Day to 50% emergence	Day to 50% flowering	Day to harvest
CN 60 irradiated	5	30	55
CN 60 parent	3	33	60
CN 84-1 irradiated	5	35	64
CN 84-1 parent	3	35	66

Table 2 Yield components of Chai Nat 60 and Chai Nat 84-1 irradiated and parent.

Yield components	CN 60 irradiated	CN 60 parent	CN 84-1 irradiated	CN 84-1 parent
No of plants harvest	12,500	15,450	24,470	23,356
Plant Height (cm)	45	44	65	63
Node/plant	11	9	16	14
Branch/Plant	0	0	2	2
Pod/plant	12	10	15	14
1,000 seed weight (gm.)	65	61	72	70

Table 3 Agronomic Characteristics of M₃ Chai Nat 60 and Chai Nat 84-1.

Treatments	Agronomic Characteristics				
	Plant Height (cm)	Pod/Plant	Pod length (cm)	Seed/Pod	1,000 seed weight (g)
CN 60 irradiated	45	11	10.2	12	65
CN 60 parent	44	10	9.3	11	61
CN 84-1 irradiated	65	15	10.5	12	72
CN 84-1 parent	63	14	10	12	70

Table 4 Agronomic Characteristics of M₄ Chai Nat 60 and Chai Nat 84-1.

Treatments	Agronomic Characteristics				
	Plant Height (cm)	Pod/Plant	Pod length (cm)	Seed/Pod	1,000 seed weight (g)
CN 60 irradiated	45	11	10.2	12	65
CN 60 parent	44	10	9.3	11	61
CN 84-1 irradiated	65	15	10.5	12	72
CN 84-1 parent	63	14	10	12	70

CN 60 irradiated	52.3	9.2	11	11	68.2
CN 60 parent	59.6	7	9.5	11	68.2
CN 84-1 irradiated	78	18	10.4	12	72.4
CN 84-1 parent	74.9	14	10	12	73.4

Table 5 Number of plant selected of M₄ Chai Nat 60 and Chai Nat 84-1.

Varieties	Dose (Gy)	Number of Plant Selected	Characteristics	
Chai Nat 84-1	600	198	Early maturity	64-68
	0			72
	600	62	No. of pods per plant more than 20 pods	31
	0			14
Total		260		
Chai Nat 60	600	168	Early maturity	58-64
	0			70
	600	25	No. of pods per plant more than 20 pods	30
	0			7
Total		193		
Number of Plant Selected		453		

Table 6 Range (min and max) and average value for morphological and agronomic traits of M₅ Chai Nat 60 and Chai Nat 84-1

Trairs	Min-Max (average±SD)	
	Chai Nat 60-600 Gy	Chai Nat 84-1 – 600 GY
1 Plant height (cm)	34.0-56.8 (45.3±4.4)	51.2-90.6 (69.1±6.9)
2 Number of pod/plant (pods)	6-16 (9±2.0)	9-20 (12.1±2.4)
3 Pod length (cm)	6.8-9.9 (8.3±0.5)	7.8-11.0 (9.8±0.5)
4 Number of seed/pod (seeds)	6-12 (9.1±0.9)	8.2-13.0 (11.4±0.7)
5 Days to 50% harvest (DAE)	46-51 (48.5±0.9)	53-62 (55.8±1.8)
6 Yield(g/plant)	8.0-36.3 (18.8±5.3)	14.9-69.8 (40.7±8.9)
7 100 seed weight (g)	50.1-78.5 (64.6±4.9)	54.0-88.5 (74.1±5.3)

Table 7 Yield and agronomic data of mungbean mutants from CN 84-1, rainy season 2016.

No	Line/Variety	Day to harvest	Plant Height (cm.)	Pod/plant	Pod length (cm.)	Seed/pod	1,000 seed weight (g)	Yield (kg/rai)
1	CNMB-M6-CN84-1-002	68	62.2	13	9.3	12	70	193
2	CNMB-M6-CN84-1-011	69	68.1	13	9.5	12	63	207
3	CNMB-M6-CN84-1-018	68	64	15	9.2	11	64.5	216
4	CNMB-M6-CN84-1-019	68	65.8	16	9.5	11	70.8	220
5	CNMB-M6-CN84-1-021	70	64.7	13	9.3	11	66	180
6	CNMB-M6-CN84-1-022	68	65.2	15	9.7	11	72.8	180
7	CNMB-M6-CN84-1-024	68	69.6	16	9.2	11	64.8	151
8	CNMB-M6-CN84-1-026	68	65.3	19	9.3	11	62.8	170
9	CNMB-M6-CN84-1-027	68	64.4	13	8.9	11	67.3	170
10	CNMB-M6-CN84-1-040	68	65.6	18	9.3	11	67.5	170
11	CNMB-M6-CN84-1-041	68	60.9	15	8.8	11	64	174
12	CNMB-M6-CN84-1-047	68	64.1	14	9.6	12	65.3	183
13	CNMB-M6-CN84-1-059	70	65.8	14	8.3	9	70.3	193
14	CNMB-M6-CN84-1-061	68	61.5	14	9.3	11	68	174
15	CNMB-M6-CN84-1-062	70	64.6	13	9.2	12	71	161
16	CNMB-M6-CN84-1-063	68	65.7	19	9.1	10	66.5	165
17	CNMB-M6-CN84-1-069	67	60.7	14	8.9	10	67.3	165
18	CNMB-M6-CN84-1-071	67	65.2	16	9.7	11	59.3	167
19	CNMB-M6-CN84-1-073	67	61.2	17	10.1	11	61.3	153

20	CNMB-M6-CN84-1-074	69	65.7	17	9.2	11	64.3	190
21	CNMB-M6-CN84-1-075	67	59.3	15	9.5	11	60	167
22	CNMB-M6-CN84-1-080	67	65.8	13	9.2	11	64.8	194
23	CNMB-M6-CN84-1-084	67	71.1	14	9.4	12	66.8	199
24	CNMB-M6-CN84-1-085	68	68.3	14	9.3	11	66.5	181
25	CNMB-M6-CN84-1-086	67	63.3	11	9.2	11	66.8	199
26	CNMB-M6-CN84-1-088	67	65.1	15	9.1	12	65	218
27	CNMB-M6-CN84-1-095	67	67.3	19	9.4	11	66.8	218
28	CNMB-M6-CN84-1-108	70	59.3	17	9.4	11	67	114
29	CNMB-M6-CN84-1-125	68	63.9	14	9.1	11	64.5	178
30	CNMB-M6-CN84-1-139	68	65.2	16	9	11	64	169
31	CNMB-M6-CN84-1-140	69	65.8	16	9.2	11	65.5	203
32	CNMB-M6-CN84-1-146	67	63.1	15	9.2	11	65.5	182
33	CNMB-M6-CN84-1-147	68	68	18	9.6	12	65.5	234
34	CNMB-M6-CN84-1-161	69	65.7	13	9	10	64	164
35	CNMB-M6-CN84-1-162	68	67.4	15	9.5	11	67.3	182
36	CNMB-M6-CN84-1-163	70	63.7	14	9.1	12	64.8	199
37	CNMB-M6-CN84-1-190	67	62.2	19	9.1	11	61.5	189
38	CNMB-M6-CN84-1-191	70	64.9	15	9.4	12	70	147
39	CNMB-M6-CN84-1-199	69	67.1	16	8.9	11	63.8	210

No	Line/Variety	Day to harvest	Plant Height (cm.)	Pod/plant	Pod length (cm.)	Seed/pod	1,000 seed weight (g)	Yield (kg/rai)
40	CNMB-M6-CN84-1-200	69	61.2	12	9.2	10	68.5	186
41	CNMB-M6-CN84-1-203	67	61.3	14	9.6	11	68	213
42	CNMB-M6-CN84-1-204	69	59.7	11	8.9	11	67.3	153
43	CNMB-M6-CN84-1-207	69	67.7	14	9.4	11	67.3	203
44	CNMB-M6-CN84-1-211	66	68	18	9.3	11	66.5	226
45	CNMB-M6-CN84-1-227	67	70.9	16	9.4	11	62.8	211
46	CNMB-M6-CN84-1-228	69	66.8	13	9.5	12	67	216
47	CNMB-M6-CN84-1-240	68	67.8	16	9.8	12	68	213
48	CNMB-M6-CN84-1-249	69	59.7	15	9.6	12	68.3	230
49	CNMB-M6-CN84-1-250	67	60.8	15	9.5	12	62.3	195
50	CNMB-M6-CN84-1-251	71	65.3	12	8.4	10	74.3	206
51	CN84-1	68	65.7	15	9.3	11	67.8	223
	Min	66	59.3	11	8.3	9	59.3	114
	Max	71	71.1	19	10.1	12	74.3	234

Average	68.2	64.7	15.0	9.3	11.1	66.2	188.3
---------	------	------	------	-----	------	------	-------

Table 8 Yield and agronomic data of mungbean mutants from CN 60, rainy season 2016.

No	Line/Variety	Day to harvest	Plant Height (cm.)	Pod/plant	Pod length (cm.)	Seed/pod	1,000 seed weight (g)	Yield (kg/rai)
1	CNMB-M6-CN60-274	62	43.8	13	8.4	11	65	141
2	CNMB-M6-CN60-283	62	41.3	12	8.6	11	73	133
3	CNMB-M6-CN60-289	62	43.7	12	8.2	10	71.3	147
4	CNMB-M6-CN60-292	62	42.6	14	8.9	10	70.8	138
5	CNMB-M6-CN60-308	62	44.8	13	8.2	10	67	97
6	CNMB-M6-CN60-314	62	40.7	11	9	11	70.8	105
7	CNMB-M6-CN60-324	62	41.2	12	8.6	11	63.5	139
8	CNMB-M6-CN60-331	62	43.2	10	8.9	11	73	118
9	CNMB-M6-CN60-342	61	44.8	11	8.6	10	72.5	129
10	CNMB-M6-CN60-343	62	43.2	13	8.5	10	67.8	132
11	CNMB-M6-CN60-352	62	46.5	13	9	11	67.3	146
12	CNMB-M6-CN60-356	62	43.2	13	9.2	11	68.5	128
13	CNMB-M6-CN60-376	62	45	14	8.5	10	68.8	123
14	CNMB-M6-CN60-377	62	45.2	14	8.4	10	65.5	130
15	CNMB-M6-CN60-383	62	45.8	12	8.6	10	69.5	136
16	CNMB-M6-CN60-384	62	42	12	9	11	67.5	129
17	CNMB-M6-CN60-386	62	44.1	15	9.2	11	70.8	128
18	CNMB-M6-CN60-390	62	41.5	13	8.4	11	69	115
19	CNMB-M6-CN60-391	62	43.4	11	8.7	10	67.3	145
20	CNMB-M6-CN60-392	62	44.4	11	9.1	10	71	111
21	CNMB-M6-CN60-400	62	44.5	13	8.7	10	64.3	123
22	CNMB-M6-CN60-403	62	43.5	11	8.4	10	68	119
23	CNMB-M6-CN60-418	62	46.1	14	8.4	10	68.8	141
24	CNMB-M6-CN60-419	62	44.7	13	8.5	10	69	109
25	CNMB-M6-CN60-420	62	48.9	13	9	11	67.8	129
26	CNMB-M6-CN60-421	62	41.6	13	9	11	68	111
27	CNMB-M6-CN60-422	62	40	11	8.9	10	68.5	118

28	CNMB-M6-CN60-424	62	40.7	13	8.8	11	71.5	136
29	CNMB-M6-CN60-425	62	42.7	13	9	11	69.3	136
30	CNMB-M6-CN60-426	61	45.1	12	9.1	10	70.3	154
31	CNMB-M6-CN60-428	62	42.2	13	8.9	11	66.3	140
32	CNMB-M6-CN60-438	62	41.1	14	8.9	11	65	131
33	CNMB-M6-CN60-439	62	41.4	10	9.3	11	75	109
34	CNMB-M6-CN60-440	62	44.1	13	8.4	10	68.3	135
35	CNMB-M6-CN60-441	62	44.6	11	9.5	11	71.8	126
36	CNMB-M6-CN60-443	62	41.2	12	8.6	10	69	131
37	CNMB-M6-CN60-444	62	42.9	11	8.7	9	71.5	141
38	CNMB-M6-CN60-445	62	39.8	13	8.7	11	67.5	124
39	CNMB-M6-CN60-449	62	44.7	13	8.4	10	68	141
40	CNMB-M6-CN60-450	62	40.7	12	8.8	10	71.5	136
41	CN60	62	45.1	11	8.7	10	69	102
	Min	61	39.8	10	8.2	9	63.5	97
	Max	62	48.9	15	9.5	11	75	154
	Average	62.0	43.3	12.4	8.7	10.4	69.0	128.3

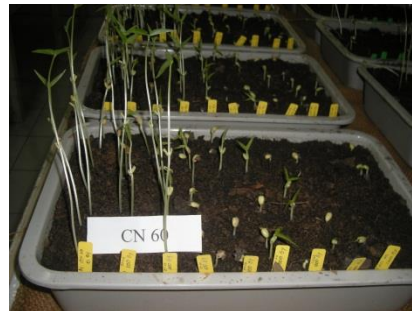

Fig 1. LD₅₀ of Chai Nat 60 and Chai Nat 84-1

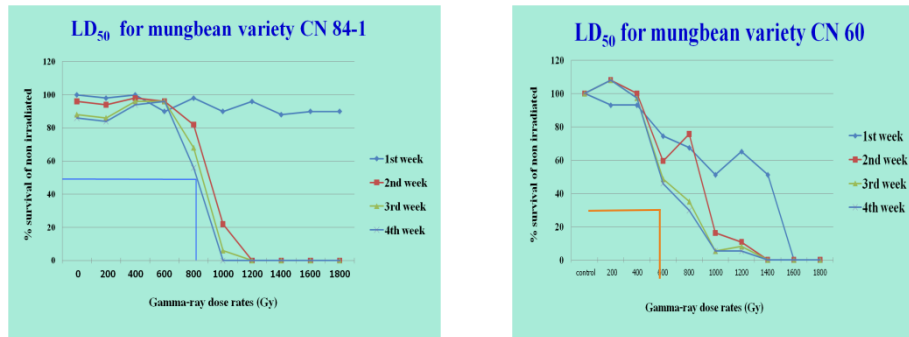

Fig 2. LD₅₀ of Chai Nat 60 and Chai Nat 84-1

Parent

Chai Nat 84-1

Mutant

Parent

Chai Nat 60

Mutant

Fig 3. Plant characteristics of Chai Nat 60 and Chai Nat 84-1 irradiated and parent

Fig 4. Plant characteristics of M₄ Chai Nat 60 and Chai Nat 84-1

